

Rebecca Evans AS

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio

Llywodraeth Cymru

Anna McMorris AS

Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol (Swyddfa Cymru)

Tŷ'r Cyffredin

17 Medi 2025

Annwyl Rebecca ac Anna,

Bargeinion Twf Dinesig a Rhanbarthol Cymru

Oherwydd eu hamcanion allweddol fel ysgogwyr twf economaidd, mae'r Pwyllgor hwn a'i ragflaenydd wedi cymryd diddordeb brwd ym mhedair Bargen Twf Dinesig a Rhanbarthol Cymru. Yn dilyn gwaith a wnaed gan y Pwyllgor ar y Bargeinion yn 2023, gwnaethom benderfynu gofyn am y wybodaeth ddiweddaraf gan y bargeinion a'r rhanddeiliaid yn nhymor yr haf 2025. Nod y gwaith hwn oedd cynnal 'archwiliad iechyd' cyflym ar gynnydd pob un o'r cytundebau. I lywio'r gwaith hwn, mae'r Pwyllgor wedi:

- cymryd tystiolaeth gan Fargen Twf Canolbarth Cymru a Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ar 4 Mehefin;
- cymryd tystiolaeth gan Fargen Dwf Bae Abertawe a Bargen Twf y Gogledd ar 26 Mehefin; a
- chynnal ymgyngoriad cyhoeddus.

Mae'r llythyr hwn yn rhoi trosolwg lefel uchel o ganfyddiadau'r sesiynau hynny, yn tynnu sylw at rai meysydd sy'n destun pryder, ac yn cynnwys cwestiynau y byddai'r Pwyllgor yn croesawu atebion iddynt. Ar y cyfan, mae wedi'i gynllunio i fod yn wiriad cyflym o'r pedair borgen.

Borgen Twf y Gogledd

Mae gan y Pwyllgor bryderon difrifol ynghylch cynnydd Borgen Twf Gogledd Cymru. Clywsom fod y Fargen ymhell ar ei hôl hi o ran ysgogi buddsoddiad sector preifat a chreu swyddi. Nodaf fod y Prif Weinidog yn rhannu pryderon ynghylch y Fargen a'i bod wedi dweud yn y Cyfarfod Llawn, ym mis Gorffennaf, "bod rhaid i ni dderbyn y ffaith bod hyn wedi bod yn siomedig iawn, o ran y cyflymder sydd wedi bod yn gysylltiedig â borgen twf y gogledd. Dyna pam rydym ni, yn y Llywodraeth, yn ceisio ysgogi'r cyd-bwyllgor corfforedig sy'n gyfrifol am gyflawni hyn."

Trawsfynydd

Mae Borgen Twf Gogledd Cymru yn wynebu heriau sylweddol. Mae'r her fwyaf yn deillio o'r penderfyniad gan Great British Nuclear i beidio â defnyddio Trawsfynydd fel safle ar gyfer cyflwyno Adweithyddion Modiwlaid Bach. Yn eu tystiolaeth ysgrifenedig nododd Uchelgais Gogledd Cymru fod prosiect Trawsfynydd yn wreiddiol "yn cyfrif am 12.5% o'r targed swyddi a 40% o'r targed buddsoddi ar gyfer y Cynllun Twf". Dywedodd Uchelgais Gogledd Cymru eu bod "yn parhau i fod yn ymrwymedig i gyflawni targedau gwreiddiol y Cynllun Twf, ond maent yn credu bod angen i'r llywodraeth fod yn ymatebol wrth ystyried newidiadau i'r targedau hyn lle bo'n briodol o ystyried y newidiadau ers mis Rhagfyr 2020."

Yn ein sesiwn dystiolaeth eglurodd ei fod wedi edrych ar gael gwared ar y prosiectau nad oeddent yn hyfyw o fewn amserlen y fargen twf, a'i fod hefyd wedi newid ei ddull gweithio ar y portffolio hwnnw o ran cael rhestr wrth gefn. Nododd fod rhai prosiectau wedi cael eu dileu'n gyfan gwbl, a bod rhai wedi symud i'r rhestr wrth gefn. Nododd fod hynny'n bwysig iawn oherwydd ei fod yn rhoi hyblygrwydd i fod ychydig yn fwy deinamig wrth dderbyn prosiectau newydd, ac yn creu elfen o gystadleurwydd gan nad yw arian ar gyfer y prosiectau hynny wedi'i glustnodi hyd nes y bydd cynllun busnes clir ar waith.

Targedau

O ran buddsoddi, dywedodd Uchelgais Gogledd Cymru wrth y Pwyllgor fod buddsoddiad gwirioneddol y sector preifat yn isel iawn ar hyn o bryd, sef £1.8 miliwn. Ychwanegodd fod hynny cyn i brosiectau yn y cam cyflawni. Nododd mai prosiectau addysg bellach neu addysg uwch ydynt, a bod lefel y cyllid cyfatebol ar eu cyfer yn llawer is. O'r chwe phrosiect arall sydd i fod i symud i'r cam cyflawni, ychwanegodd, y targed buddsoddi yw £275 miliwn, a byddai 50 y cant o hynny o'r sector preifat.

O ran creu swyddi, dywedodd wrth Aelodau ei fod gryn dipyn y tu ôl i'r rhagolygon gwreiddiol, ac aeth ymlaen i ddweud mai dim ond 35 o swyddi sydd wedi'u creu, ond bod hynny o ganlyniad i un prosiect yn unig sydd ar waith a thri sydd yn y broses gyflawni. Nododd felly eu bod yn gobeithio gweld cynnydd sylweddol yn y ffigur hwnnw dros y blynyddoedd nesaf, wrth i fwy a mwy o brosiectau symud ymlaen i'r broses gyflawni. Eglurodd Uchelgais Gogledd Cymru eu bod yn teimlo bod y rhagolygon gwreiddiol ynghylch creu swyddi ar adeg llofnodi'r cytundeb yn llawn tuedd optimistaeth o ran pa mor aeddfed oedd rhai o'r prosiectau a pha mor gyflym y byddent yn cael eu cyflawni.

Cyllid

Nododd Uchelgais Gogledd Cymru hefyd fod problemau wedi bod o ran cael cyllid ar gyfer y Fargen Twf. Yn ei dystiolaeth ysgrifenedig dywedodd wrth y Pwyllgor ei fod "yn siomedig gan benderfyniad y Llywodraeth i beidio â dyfarnu'r cyllid blynyddol am yr ail flwyddyn yn olynol, rydym yn parhau i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU i gynyddu cyflymder cyflawni'r Cynllun Twf". Yn ein sesiwn ymhelaethodd ar hyn gan ddweud ei fod yn ceisio eglurder gan y ddwy lywodraeth oherwydd pan ddaeth y llythyr ar gyfer y flwyddyn gyntaf, nodwyd yn glir bod y cyllid yn dal i fod ar gael, ac y byddai'n cael ei ail-broffilio mewn blynyddoedd diweddarach. Nododd nad oedd y frawddeg honno yn bresennol yn y llythyr eleni, sy'n awgrymu bod rhywfaint o risg i hynny, ac mai dyna'r amwysedd y mae'n gobeithio cael eglurhad yn ei gylch gyda Llywodraethau.

Angen eglurder

Rydym yn derbyn y cafwyd rhai heriau gyda'r fargen ac yn gwerthfawrogi pa mor agored a diffuant y mae Uchelgais Gogledd Cymru wedi bod wrth roi tystiolaeth. Fodd bynnag, mae'r Pwyllgor yn teimlo bod cwestiynau difrifol i'w gofyn ynghylch perfformiad y Fargen a'r berthynas rhwng y Fargen a'r ddwy lywodraeth.

Mae'n hanfodol bod rhywbeth yn cael ei wneud i sicrhau y gall Bargaen Twf y Gogledd gyflawni ei nod, sef gwella economi Gogledd Cymru, ac y gall dinasyddion gogledd Cymru weld budd o ganlyniad i'r cyllid sylweddol a ddyrannwyd.

Roedd y Pwyllgor yn siomedig o glywed bod yn rhaid i Uchelgais Gogledd Cymru ofyn am eglurhad gan y ddwy lywodraeth ynghylch a fyddent yn cael y £240 miliwn llawn o hyd. O ystyried yr heriau o ran cyflawni y mae Uchelgais Gogledd Cymru eisoes yn eu hwynebu, gan ychwanegu ansicrwydd ychwanegol ynghylch y cyllid fydd ar gael iddo yn sicr o greu rhagor o anawsterau. Mae'n hanfodol bod y mater hwn yn cael ei egluro cyn gynted â phosibl.

Mae'r Pwyllgor yn awyddus i ddeall sut roedd cymaint o dargedau'r Fargen, 40% o'r targed buddsoddi a 12.5% o'r swyddi, yn dibynnu ar lwyddiant un cynllun. Yn enwedig gan ei bod ymhell o fod yn sicr y byddai hyn yn dwyn ffrwyth a bod y penderfyniad terfynol ynghylch a fyddai'r cynllun hwnnw'n bwrw ymlaen yn gyfan gwbl y tu hwnt i reolaeth Uchelgais Gogledd Cymru. Mae angen adolygu'r broses hon o wneud penderfyniadau i sicrhau bod gwersi'n cael eu dysgu.

O ystyried y targed o ddatgarboneiddio pob adeilad cyhoeddus erbyn 2030, yr angen i wella trafnidiaeth gyhoeddus a helpu aelwydydd i symud i ffwrdd o ddefnyddio tanwyddau ffosil i gynhesu eu cartrefi, mae'r Pwyllgor yn ei chael hi'n anodd deall pam mae aelodau Bargen Twf y Gogledd yn cael cymaint o anhawster o ran dod o hyd i brosiectau amgen cynaliadwy gwerth £50m.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU:

- Sicrhau eu bod yn monitro ac yn cefnogi Uchelgais Gogledd Cymru i gyflawni'r fargen ond hefyd y bydd yr arian cyhoeddus sylweddol a ddyrannwyd i'r Fargen yn creu'r swyddi a'r buddsoddiad a fwriedir;
- Nodi sut y byddant yn cefnogi ac yn monitro cynnydd gyda Bargen Twf y Gogledd yn y dyfodol;
- Cynnig eglurder brys ynghylch y cyllid sydd ar gael i Fargen Twf y Gogledd; ac
- Archwilio pa wersi y gellir eu dysgu o fethiant prosiect Trawsfynydd ac effaith hynny ar y Fargen.

Prifddinas-Ranbarth Caerdydd

Creu swyddi

Yn ei sesiwn dystiolaeth dywedodd rhaglen Prifddinas-Ranbarth Caerdydd wrthym ei bod ychydig ar ei hôl hi o ran ei darged i greu 25,000 o swyddi newydd. Clywodd y Pwyllgor fod y Fargen Ddinesig, 9 mlynedd ar ôl ei chytuno, wedi creu 1,537 o swyddi newydd hyd yn hyn. Dywedodd mai nifer y swyddi uniongyrchol a grëwyd oedd 1,537, a bod 1,152 ohonynt yn swyddi adeiladu. Nododd fod 1,029 wedi'u diogelu. Roedd cyflogaeth graddedigion drwy gynllun graddedigion y rhaglen yn 261, ac roedd 93 o brentisiaethau. Fodd bynnag, rhoddwyd sicrwydd i Aelodau fod y rhaglen ar y trywydd iawn i gyflawni'r targed.

Nododd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd y byddai cyfran fawr o'r swyddi newydd yn cael eu creu o ganlyniad i'r gwaith Metro yr oedd Trafnidiaeth Cymru yn ei wneud gan ddefnyddio rhan o gyllid y fargen ddinesig, a dywedodd y rhaglen wrth Aelodau fod targedau'n cael eu rhannu gyda Trafnidiaeth Cymru, ond y byddai'n disgwyl, ar y gyfradd gynnydd bresennol, y byddai'n agosach i 27,100.

Pan ofynnwyd iddo sut y rhannwyd y targed creu swyddi rhwng swyddi a gaiff eu creu o ganlyniad i waith y Metro a chronfa fuddsoddi ehangach Prifddinas-Ranbarth Caerdydd dywedwyd wrth y Pwyllgor na fu unrhyw benderfyniad ymwybodol i rannu'r targedau. Dywedwyd bod y rhaglen am gael ateb i hynny hefyd: sut caiff rhain eu dosrannu a sut yr adroddir arnynt? Roedd yr Aelodau wedi

synnu o glywed nad oedd unrhyw eglurder i Brifddinas-Ranbarth Caerdydd, na Trafnidiaeth Cymru, ynghylch eu cyfrifoldeb o ran y targed creu swyddi.

Pan ofynnwyd am ledaeniad rhanbarthol y swyddi a grëwyd gan y Fargen Ddinesig, dywedodd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd wrth Aelodau nad oedd y rhaglen yn monitro hynny ynddo'i hun, gan fod hynny'n anodd. Nododd y rhaglen nad yw marchnadoedd economaidd yn parchu ffiniau gweinyddol ond ei bod yn gwneud ymdrech fwy, ond bod mynd i'r afael â'r mater yn anodd.

Rydym yn derbyn y gall fod rhywfaint o amwysedd ynghylch pwy yw'r rhai sy'n elwa o unrhyw fuddsoddiad sector cyhoeddus ac yn enwedig ysgogiad economaidd, ac y gall hyn ei gwneud yn anodd deall sut mae buddsoddiadau wedi bod o fudd i wahanol ardaloedd. Fodd bynnag, nid yw hon yn her unigryw i'r prosiect hwn nac i Brifddinas-Ranbarth Caerdydd. Mae'r Pwyllgor yn pryderu, heb ddealltwriaeth glir o effaith ddaearyddol cefnogaeth, na all Prifddinas-Ranbarth Caerdydd gynllunio ei waith yn gywir ac y gallai arwain at sefyllfa lle mae gwahanol rannau o'r rhanbarth yn cael eu ffafrio neu eu hesgeuluso yn anfwriadol.

O ran creu swyddi, mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU:

- Weithio gyda Phrifddinas-Ranbarth Caerdydd a Trafnidiaeth Cymru i sicrhau bod targedau creu swyddi clir ar gyfer rhannau'r Metro a Chronfa Fuddsoddi Ehangach y Fargen Ddinesig; a
- Sicrhau bod Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn monitro cyhyd ag y gall lle mae swyddi'n cael eu creu er mwyn sicrhau nad ydynt yn ffafrio neu'n esgeuluso gwahanol rannau o'r Rhanbarth yn anghymesur ar ddamwain.

Aberddawan

Mae Prifddinas-Ranbarth Caerdydd wedi wynebu heriau sylweddol yn sgil prynu hen safle Gorsaf Bŵer Aberddawan. Cyngor Caerdydd oedd yr awdurdod contractio ar gyfer y contract a ddyfarnwyd i ddymchwel y safle. Ym mis Ionawr gwnaeth y Cyngor gyfaddef atebolrwydd mewn perthynas â her gaffael gan dendrwr aflwyddiannus mewn perthynas â'r contract hwnnw.

Yn ein sesiwn dywedodd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd wrth y Pwyllgor fod yr achos cyfreithiol wedi dod i ben a'i fod wedi cynnwys ffigur setliad o £5.25 miliwn. Dywedodd fod Deloitte wedi cael comisiwn i gynnal adolygiad annibynnol ac y byddai'r canfyddiadau'n cael eu cyhoeddi, yn amodol ar gyfyngiadau cyfreithiol. Nododd hefyd fod hyn yn peri risg i'w henw da a'u bod yn lliniaru hyn mewn amryw ffyrdd.

Mewn sesiwn flaenorol ym mis Medi 2023, eglurodd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd y byddai angen buddsoddiad sylweddol yn Aberddawan. Gan gyfeirio at y gost o £8.6 miliwn i'w brynu a'r £30 miliwn a neilltuwyd ar gyfer dymchwel y safle dywedodd wrth y Pwyllgor fod £40 miliwn yn ddiferyn yn y môr

ac na fyddai hynny hyd yn oed yn crafu'r wyneb o ran yr hyn sydd ei angen. Nododd y byddai angen cannoedd o filiynau o bunnoedd i sicrhau ei fod yn llwyddiant ac yn realiti a fydd o fudd i'r rhanbarth a phobl leol ym Mro Morgannwg hefyd.

Yn ein sesiwn ddiweddaraf soniwyd eto am y cyfleoedd yr oeddent yn teimlo bod y safle yn eu cynnig gan nodi mai Aberddawan yw'r y cafwyd y diddordeb mwyaf ynddo nid yn unig gan fuddsoddwyr domestig y DU, ond yn rhyngwladol. Nodwyd bod hynny oherwydd bod y safle'n agos at y Môr Celtaidd, dwy o is-orsaf ar y grid cenedlaethol, 18 miliwn tunnell o ludw tanwydd maluriedig, sydd â gwerth uchel ac yn unigryw yn y DU. Dywedodd y rhaglen fod darparwyr canolfannau data yn cysylltu gan eu bod yn gwybod y lefelau o gysylltedd sydd eu hangen i yrru'r pŵer cyfrifiadurol ar gyfer y dyfodol.

Fodd bynnag, gwnaeth y rhaglen hefyd ddiwygio'r cyllid sydd ei angen yn sylweddol, gan ddweud nad oes gan y rhaglen bocedi digon dwfn ar gyfer yr hyn sydd ei angen ar Aberddawan. Ychwanegodd y byddai'r gost yn debygol o fod yn gannoedd o filiynau, ac efallai hyd yn oed yn fwy na hynny. Nododd mai'r bwriad yw cwblhau'r broses ddymchwel ac adfer, clirio'r safle ac, yn y cyfamser, dechrau hybu rhai o'r cyfleoedd y mae'r rhaglen yn dechrau eu datblygu.

Rydym yn pryderu bod y Fargen Ddinesig wedi prynu'r safle yn Aberddawan ac wedi cychwyn ar brosiect y bydd angen swm anhysbys o arian ar ei gyfer (o bosibl dros filiwn o bunnoedd) er mwyn iddo lwyddo. Bydd angen sicrhau swm sylweddol o'r arian hwn o'r sector preifat, sy'n golygu ei bod hyd yn oed yn bwysicach bod Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn cymryd pob cam posibl i liniaru effaith digwyddiadau diweddar ar hyder buddsoddwyr.

O ran Aberddawan, mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU:

- Geisio eglurhad gan Brifddinas-Ranbarth Caerdydd ynghylch yr amcangyfrif diweddaraf o gyfanswm costau datblygu prosiect Aberddawan, gan gynnwys o ble maent yn gweld y buddsoddiad hwn yn dod, a rhannu'r wybodaeth hon gyda'r Pwyllgor; a
- Monitro'r gwariant ar Aberddawan yn ofalus i sicrhau'r gwerth gorau am arian ac nad yw'r prosiect yn dod yn fenter gwastraffus sy'n amsugno arian cyhoeddus heb reolaeth neu'n un sy'n taflu arian da ar ôl arian drwg.

Targed Buddsoddiad Ychwanegol

Un o dargedau Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yw denu £4bn o fuddsoddiad ychwanegol yn y rhanbarth. Pan ofynnwyd i'r rhaglen a oedd ar y trywydd iawn i gyrraedd y targed hwn dywedodd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd wrth y Pwyllgor ei bod yn agosach at ddwy filiwn o bunnoedd ar hyn o bryd, gan nad yw'r gronfa fuddsoddi gyfan wedi'i wario na'i neilltuo eto.

Mae hyn yn destun pryder a bydd y Pwyllgor yn parhau i fonitro cynnydd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd ar fuddsoddiadau ychwanegol. Rwy'n gobeithio bod Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU hefyd yn rhannu'r pryder hwn ac y byddant hefyd yn monitro cynnydd yn y maes hwn yn agos.

Bargen Ddinesig Bae Abertawe

Cynnydd hyd yma

Yn ein sesiwn dystiolaeth, dywedodd Cyd-Bwyllgor Dinas-Ranbarth Bae Abertawe (y cyfeirir ato fel y Fargen Ddinesig neu'r Fargen o hyn ymlaen) wrth y Pwyllgor ei fod wedi gwneud cynnydd sylweddol o ran eu symud o'r cam dichonoldeb i'r cam cyn cyflawni, ac yna i'r camau cyflawni a chwblhau.

Dywedodd wrth yr Aelodau fod tri phrosiect wedi'u cwblhau gwerth tua £113 miliwn. Nododd fod gan y rhaglen, erbyn diwedd 2024-25, chwe phrosiect wedi'u cwblhau gwerth £210 miliwn. Nododd fod 19 o brosiectau ar y gweill, gyda gwerth buddsoddiad o £761 miliwn, o'i gymharu â 17 o brosiectau a nodwyd yn flaenorol, gyda gwerth o £415 miliwn. Nododd fod 14 o brosiectau yn y cam cyn cyflwyno, gyda chyfanswm buddsoddiad o £403 miliwn, o'i gymharu â'r 15 a oedd gynt yn y cyfnod cyn cyflawni, gyda chyfanswm gwerth o £711 miliwn.

Tynnodd sylw at y ffaith bod y rhaglen wedi clustnodi'r holl gyfalaf, bod 896 o swyddi wedi'u creu a'i fod wedi creu £133 miliwn o fuddsoddiad gan y sector preifat. Nododd fod hyn yn gynnydd da.

Cymorth i weithwyr Port Talbot a Tata

Clywodd y Pwyllgor fod Bargen Ddinesig Bae Abertawe yn gweithio i gefnogi Cyngor Castell-nedd Port Talbot a gweithwyr yr effeithiwyd arnynt gan y penderfyniad i gau ffwrneisi chwyth Tata.

Dywedodd y rhaglen wrth Aelodau ei bod eisoes yn cyflawni'r ymyriadau gweithgynhyrchu clyfar, mae gennym ni brosiect Canolfan Ddiwydiannol Pontio o Garbon De Cymru – SWITCH – a'r prosiect sgiliau a thalent. Nododd fod yr ymyriadau hynny yr un mor ddefnyddiol, felly, o ystyried effeithiau'r penderfyniadau ar Tata Steel. Nododd ei bod yn gobeithio y bydd y prosiectau eraill a gaiff eu cyflawni yn creu cyfleoedd i bobl symud ar draws, os ydynt yn colli eu swydd gyda Tata Steel, i ddiwydiannau eraill, ac yn eu helpu i ailhyfforddi. Nododd fod y rhaglen wedi'i chysylltu â rhaglenni sydd wedi'u sefydlu i helpu gyda hynny. Nododd er nad yw'r fargen ddinesig yn rhoi'r holl atebion, ei bod yn rhan annatod o gynorthwyo'r hyn y mae'r rhaglen yn ceisio'i wneud gyda'r fargen ddinesig, ac y dylai fod o fudd i fodloni rhai o'r effeithiau hynny a grëwyd gan y penderfyniadau ar Tata Steel.

Heriau

Nododd y Fargen ddwy brif her. Roedd un yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng cyllid Bargen Ddinesig Bae Abertawe a Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd. Eglurodd nad yw'n elwa ar gronfa twf fel sydd gan y brifddinas-ranbarth, lle gall fuddsoddi neu benderfynu defnyddio cyllid

mewn gwahanol ffyrdd ar gyfer pethau y mae'n teimlo sy'n bwysig ar y pryd. Nododd felly fod hynny'n dod gyda rhai manteision a rhai heriau.

Tynnodd sylw hefyd at rwystredigaeth ynghylch y ffordd yr oedd chwyddiant wedi cael ei drin. Dywedodd wrth y Pwyllgor fod y Fargen wedi profi chwyddiant uchel iawn nad oedd neb wedi'i ragweld, gan nodi nad oes unrhyw gydnabyddiaeth o hynny o ran unrhyw hyblygrwydd yn y cyllid gan Lywodraeth ganolog na Llywodraeth Cymru.

Fel rhan o'r gwiriad hwn, mae'r Pwyllgor yn fodlon ar y cyfan â chynnydd Bargaen Ddinesig Bae Abertawe. Roedd Aelodau'n falch o glywed bod y Fargen Ddinesig yn cefnogi'r gymuned ym Mhort Talbot a gweithwyr sydd wedi colli eu swyddi. Fodd bynnag, byddem yn awyddus i glywed ymatebion Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU i rai o'r pwyntiau a godwyd gan y Fargen ynghylch yr heriau y mae'n eu hwynebu.

Yn benodol, hoffai'r Pwyllgor i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU nodi'r canlynol:

- Eu barn ar yr amodau gwahanol sydd gan gytundebau Bae Abertawe a Phrifddinas-Ranbarth Caerdydd ac unrhyw ystyriaethau posibl ynghylch hyn yn y dyfodol.
- Eu safbwynt ar effaith chwyddiant ar Fargen Ddinesig Bae Abertawe, a'r tair bargaen arall yng Nghymru, gan gynnwys unrhyw gyllid ychwanegol y gallent ei gyflenwi neu fesurau lliniaru y gallent ei wneud i dargedau cyflawni.

Bargaen Twf Canolbarth Cymru

Bargaen Twf Canolbarth Cymru yw'r ieuengaf o Fargeinion Twf Cymru, a gafodd ei chwblhau yn 2022. Roedd tystiolaeth ysgrifenedig Tyfu Canolbarth Cymru i'r Pwyllgor yn nodi bod y Fargen Twf wedi dechrau bwrw ati o ddifri yn y cam cyflawni, gyda phenderfyniadau buddsoddi ddiwedd 2024 yn arwain at brosiectau'n symud ymlaen i'r cam cyflawni.

Yn y dystiolaeth ysgrifenedig gan Tyfu Canolbarth Cymru tynnwyd sylw at y ffaith bod y dirwedd economaidd yng Nghanolbarth Cymru yn cynnig heriau unigryw, ac awgrymwyd bod mynediad at fuddsoddiad y sector preifat dan anfantais o'i gymharu â'r amrywiaeth economaidd ar hyd coridorau'r M4 a'r A55 a ffin Lloegr.

Yn y sesiwn dystiolaeth, dywedodd Tyfu Canolbarth Cymru wrth y Pwyllgor fod yn rhaid dangos rhywfaint o eglurder o ran gweledigaeth a rhywfaint o hyder er mwyn denu buddsoddiad ychwanegol i'r ardal. Nododd nad yw'r rhaglen am oedi a'i bod eisiau bod â gweledigaeth glir ac yn feiddgar, ac y bydd drwy wneud hynny yn sicrhau bod y bwlch ariannu hwnnw yn cau. Dywedodd nad oedd am gamarwain drwy ddangos gorhyder a gwneud i'r Pwyllgor feddwl bod staff y Fargen yn drahaus ynghylch ei dull, ond bod angen dangos hyder er mwyn denu buddsoddiad.

O safbwynt llywodraethu, mae Bargaen Twf Canolbarth Cymru yn eithriad. Maen wedi gwneud penderfyniad penodol i beidio â symud rheolaeth o'r Fargaen i'w Chyd-bwyllgor Corfforaethol. Mae'r dystiolaeth ysgrifenedig yn nodi y byddai trosglwyddo'r Fargaen Twf i'r Cyd-bwyllgor Corfforaethol yn arwain at gostau sylweddol a heriau gweithredu (oherwydd y ffaith bod y Cyd-bwyllgor Corfforaethol yn endid cyfreithiol ar wahân) ac nid yw'n cael ei ystyried yn gam a fyddai'n fuddiol i'r rhanbarth ar hyn o bryd. Wrth gwrs, penderfyniad i'r awdurdodau lleol yw hwn, fodd bynnag, bydd y Pwyllgor yn monitro'r dull hwn i weld a fydd yn effeithio ar yr hyn a gyflawnir o'i gymharu â'r Bargeinion eraill, ac os felly, sut. Byddwn hefyd yn disgwyl i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wneud yr un peth.

Gan mai dim ond newydd ddechrau ei cham cyflawni y mae Bargaen Twf Canolbarth Cymru, mae'n anodd dod i unrhyw gasgliadau pendant ynghylch y Fargaen fel rhan o'r gwriad hwn. Fodd bynnag, mae gennym ddiddordeb mewn gweld y dull llywodraethu gwahanol, h.y. peidio â throsglwyddo Bargaen Canolbarth Cymru i'r Cyd-bwyllgor Corfforaethol, a byddem yn awyddus i ddeall safbwynt y ddwy lywodraeth ar hynny. Bydd y Pwyllgor yn parhau i fonitro cynnydd Bargaen Twf Canolbarth Cymru.

O ran y dystiolaeth a ddarparwyd ynghylch Bargaen Twf Canolbarth Cymru, hoffai'r Pwyllgor i Lywodraethau Cymru a Llywodraeth y DU:

- Nodi unrhyw safbwyntiau sydd gan y llywodraethau ar y penderfyniad i beidio â throsglwyddo rheolaeth Bargaen Twf Canolbarth Cymru i'w Chyd-bwyllgor Corfforaethol;
- Monitro'r dull llywodraethu gwahanol hwn ar gyfer Canolbarth Cymru o'i gymharu â'r tair bargaen arall i weld a oes unrhyw fanteision neu anfanteision clir rhwng y dulliau; a
- Sicrhau bod yr heriau unigryw sy'n wynebu Bargaen Twf Canolbarth Cymru, megis amrywiaeth economaidd a mynediad at fuddsoddiad sector preifat fel yr amlinellwyd yn eu dystiolaeth, yn cael eu hystyried mewn unrhyw waith parhaus gyda'r ddwy lywodraeth a'r gefnogaeth a gynigir ganddynt i'r Fargaen.

Dilyniant o ran Arweinyddiaeth Wleidyddol

Mae'r Pwyllgor yn pryderu ynghylch effaith newidiadau mewn arweinyddiaeth wleidyddol ar allu'r bargeinion twf i gyflawni. Mae'r Cynghorydd Rob Stewart wedi bod wrth y llyw ym Margen Dinas Bae Abertawe ers ei sefydlu ac rydym yn teimlo y gallai cael dilyniant o ran arweinyddiaeth wleidyddol sy'n hyrwyddo gweledigaeth benodol fod yn un o'r rhesymau pam mae Cytundeb Dinas Bae Abertawe yn perfformio'n dda.

Mae'r bargeinion twf yn cynrychioli ardaloedd ag amrywiaeth o safbwyntiau gwleidyddol ac maent yn brosiectau hirdymor a fydd yn cael eu cyflawni dros sawl cylch etholiadol o ran llywodraeth leol, y Senedd a San Steffan. Wrth gwrs, bydd arweinyddiaeth wleidyddol yn newid yn yr amser hwnnw ac

mae hyn yn rhan bwysig o ddemocratiaeth. Mae hefyd yn gywir bod arweinwyr gwleidyddol newydd yn defnyddio'r holl ddulliau sydd ar gael iddynt i gyflawni'r ymrwymadau y maent wedi'u gwneud i'w hetholwyr. Fodd bynnag, mae hyn yn creu tensiwn gyda natur hirdymor y bargeinion a buddsoddiad economaidd yn fwy cyffredinol.

Felly, mae her yma i bob un o'r pedair borgen twf – suti gynnal gweledigaeth hirdymor a chof corfforaethol er mwyn cefnogi eu gwaith cyflawni. Mae hwn yn fater y bydd angen i'r pedair borgen ei wynebu os ydynt am gyflawni yn y tymor hir.

Mae'r Pwyllgor o'r farn bod yn rhaid i Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru a'r pedair cytundeb fynd i'r afael â'r broblem hon. Rydym yn argymhell:

- Dylai Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru weithio gyda'r pedair borgen twf i sicrhau bod gwersi'n cael eu dysgu a bod arferion gorau'n cael eu rhannu i gefnogi'r bargeinion wrth bontio rhwng newidiadau arweinyddiaeth wleidyddol.

Fel yr amlinellwyd uchod, mae'r llythyr hwn yn adolygu statws presennol y pedair borgen. Gan fod y cytundebau hyn yn gyfrifol am swm sylweddol o gyllid cyhoeddus ac mae ganddynt dargedau datblygu economaidd nodedig, byddwn yn gwerthfawrogi eich ymateb i'r pwyntiau a godwyd ac unrhyw safbwyntiau yr hoffech eu rhannu ar y mater.

Rydw i wedi anfon copi o'r llythyr hwn at y Cynghorydd Charlie McCoubrey, Is-gadeirydd Uchelgais Gogledd Cymru; y Cynghorydd Mary Ann Brocklesby, Cadeirydd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd; y Cynghorydd Rob Stewart, Cadeirydd Cyd-Bwyllgor Dinas-Ranbarth Bae Abertawe; a'r Cynghorydd Jake Berriman, Arweinydd Cyngor Sir Powys.

Yn gywir,

Andrew RT Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg

CC: Y Cyngorydd Charlie McCoubrey, Is-gadeirydd Uchelgais Gogledd Cymru

Y Cyngorydd Mary Ann Brocklesby, Cadeirydd Prifddinas-Ranbarth Caerdydd

Y Cyngorydd Rob Stewart, Cadeirydd Cyd-Bwyllgor Dinas-Ranbarth Bae Abertawe

Y Cyngorydd Jake Berriman, Arweinydd Cyngor Sir Powys

